

QUROLLI KUCHLARIMIZDA RADIORAZVEDKA FAOLIYATI VA UNING TARIXI, XZR ARMIYASIDA RADIORAZVEDKA TUZILMALARI

Saparov Bobur

O'zbekiston milliy universiteti harbiy tayyorgarlik o'quv markazi
maxsus tayyorgarlik sikli boshlig'i, podpolkovnik

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7225352>

ARTICLE INFO

Received: 03rd October 2022

Accepted: 10th October 2022

Online: 19th October 2022

KEY WORDS

Radorazvedka , radiolokatsiya,
armiya, chastota , Gomindan ,
Chan Kayshi, Sun Yat Sen.

ABSTRACT

Quyidagi maqolada O'zbekiston Respublikasi Qurolli kuchlari tarkibidagi radorazvedka tuzilmalari faoliyati va ularning istiqbollari haqida so'z yuritiladi. Hamda Xitoy Xalq Respublikasining armiyasi tarkibidagi radorazvedka va radioelektron kurash faoliyati birgalikda tahlil qilingan.

Radio razvedka Qurolli Kuchlarning harbiy harakatlarini qo'llab-quvvatlash vositalaridan biri sifatida o'tgan asrning boshlarida Rossiya-Yaponiya urushi paytida Rossiya dengiz flotida paydo bo'lgan. Uning birinchi amaliyotda qollangan kun, 1904-yil 7-mart (eski taqvim bo'yicha) deb hisoblanadi, o'sha paytda Tinch okeani eskadrilyasi komandiri vitse-admiral S.O. Makarov 27-sonli buyruq chiqaradi.

Vitse-admiral Makarovning buyrug'i radio razvedkaning amaliy yuritishining boshlanishini belgilaydigan hujjat bo'ldi, garchi tashkiliy jihatdan u 1914-1918-yillardagi Birinchi Jahon urushi paytida Rossiya armiyasida shakllangan va Bosh shtab orqali amalga oshirilgan bo'lsada. Oliy Bosh qo'mondon va dengiz Bosh shtabi. 1916 yilga kelib, quruqlik kuchlarida beshta jabhaning har biri uchun 4 va o'n to'rt qo'shinning ikkitasi hisobida 50 ga yaqin radio razvedka bo'linmalari tuzildi.

Ushbu urushning jangovar epizodlaridan dengiz radio razvedkasi bilan

bog'liq bo'lgan narsalarni keltirish mumkin. 1914-yil avgustda Boltiq flotining radio razvedkalari rus kemalariga uni yo'q qilishga imkon beradigan yerga tushirilgan nemis Magdeburg kreyseri joylashgan joyni aniqlab berdi.

Umuman olganda, o'sha paytdagi radio razvedkaning imkoniyatlari kadrlar soni kamligi va texnik jihozlarning yetishmasligi, shuningdek, boshqaruv va boshqarish jarayonida radio-aloqadan foydalanishning hali ham ahamiyatsiz ko'lami bilan jiddiy cheklangan edi.

1918-yilda Serpuxovda joylashgan radio razvedka bo'limi, qabul qilish va boshqarish radiostantsiyasi, keyinchalik harbiy razvedkaning markaziy organi deb atalganligi sababli, ro'yxatga olish bo'limiga kiritilgan.

Radio va radiotexnik razvedka o'tkazishda quyidagi turdagi qidiruv turlari qo'llaniladi:

- chastotali
- razvedkali xususiyatlari
- yo'nalishiga qarab

- birlashtirilishiga qarab

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tashkiliy jihatdan Qurolli Kuchlar turlar (ko'rinishlari), qo'shin turlari va maxsus qo'shinlarni o'z ichiga oladi.

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tarkibiga Quruqlikdagi qo'shinlar, Havo xujumidan mudofaa va Harbiy havo kuchlari qo'shinlari, Davlat Xavfsizlik xizmatining Chegara qo'shinlari, Ichki ishlar vazirligining Ichki qo'shinlari, Favqulodda vaziyatlar vazirligining fuqarolarni himoyalash qo'shinlari va Davlat xavfsizlik xizmatining qo'shinlari kiradi.

Qo'shin turlariga motoo'qchi qo'shinlar, tank qo'shinlari, havo-desant qo'shinlari, artilleriya qo'shinlari, Quruqlikdagi qo'shinlarning havo xujumidan mudofaa qo'shinlari (QQ HXMQ) kiradi. Maxsus operatsiya bajaruvchi kuchlar qo'shinlarning alohida turi hisoblanadi.

Maxsus qo'shinlarga: razvedka qismlari va bo'linmalari; muhandislik birlashmalari, qismlari va bo'linmalari; kimyoviy qismlar va bo'linmalar; aloqa qo'shinlari; texnik ta'minot qismlari va bo'linmalari; topografiya bo'linmalari; xo'jalik ta'minot birlashmalari, qismlari va bo'linmalari kiradi. Qo'shinlar tashkiliy jihatdan bo'linma, qism, qo'shilma, birlashmalardan tarkib topgan.

Xitoyning yer usti radio razvedkasi 1930-yillarda tashkil etilgan. va o'z faoliyatini ham mustaqil ravishda, ham antiyapon koalitsiyasidagi ittifoqchilar bilan hamkorlikda amalga oshirdi. 1950-yillarda. Xitoy radio razvedkasi sovet mutaxassislari tomonidan o'rganildi, ular dengiz radiosi razvedka postlari tarmog'ini yaratdilar.

Zamonaviy davrda, XXOA manfaatlaridan kelib chiqqan holda, Kuba

orolida (ikkita elektron razvedka markazi (Bejukal va Santyago-de-Kubada) o'rnatildi. Ammo bundan oldinroq, 1994 yilda Xitoy Hind okeani mintaqasini nishonga olgan holda radio razvedka markazlarini joylashtirish uchun Myanmadan Kokos orollarini ijaraga olgan edi. Bundan tashqari, 1960-1970 yillarda faol ishlagan Laos yaqinidagi Sop-Hau radio ushlar markazi qayta tiklandi, Vetnam urushi paytida bo'lgani sabab.

1995 yilda, AQSh ma'lumotlariga ko'ra, Xitoyning Osiyodagi barcha radio ushlar markazlari modernizatsiya qilingan: Parasel orollaridan birida va Janubiy Xitoy dengizidagi Xaynan orolida. Ikkinchisi XXOA radio to'xtatib turish tarmog'ining eng muhim elementlaridan biridir. Bu yerda ikkita yirik radio va radio razvedka markazlari joylashgan bo'lib, ular Janubiy Xitoy dengizi bo'ylab tarqaladigan barcha radio signallarni kuzatib boradi, shuningdek, Amerika va Rossiya aloqa sun'iy yo'ldoshlari xabarlarini ushlaydi.

Xitoyda 1997 yilda Temavayku atrofda (Kiribati) qurilgan va Xitoy hududidan uchirilgan raketalarni kuzatish uchun foydalanilgan kosmik monitoring va nazorat stansiyasi o'rnatilgan. . 2000 yilda Xitoy Namibiya bilan o'z hududida kosmik kuzatuv stantsiyasini qurish bo'yicha shartnoma tuzgani haqida xabar bergan.

2002 yil yanvar oyida "Ukrspetsexport" Xitoy bilan 600 km chuqurlikda, front bo'ylab 150 km va havo nishonlari uchun elektron vaziyatni nazorat qilishni ta'minlaydigan "Kolchuga" passiv elektron razvedka tizimining to'rtta qurilmasini yetkazib berish bo'yicha shartnoma imzoladi.

Tayvan bo'g'ozini akvatoriyasida razvedka va kuzatish uchun shar shaklida joylashgan va "havo-havo" va "havo-er"

aniqlash rejimlarida ishlaydigan "Dengiz ajdahosi" radaridan foydalaniladi. 200 milyagacha bo'lgan masofada, kema tasnifi va maqsadli belgilanishi aniqlanishi mumkin. Fujian provinsiyasining janubi-sharqiy qismida joylashgan.

Ochiq manbalarda Xitoyning Rossiyaning uzoq masofali radioaloqa ilmiy-ishlab chiqarish majmuasi (NIIDAR) bilan aloqalari eslatib o'tilgan, gorizontdan tashqari radar qurilmalarini ishlab chiqish bo'yicha yetakchi tashkilot buni Xitoy manbalari ham tasdiqlaydi. Shunga

asosan, Rossiyaning Podsolnux-E tipidagi ZGRLS XXRga etkazib beriladi, 120 daraja sektorida 270 milyagacha bo'lgan operatsion chuqurlikdagi sirt va havo razvedkasini ta'minlaydi. Stansiya 200 milyagacha bo'lgan masofada "0,9" ehtimollik bilan o'rta tonnajli kemani va 108 milyagacha bo'lgan masofada past tonnali kemani, Sankt-Peterburg balandligida uchadigan samolyotni aniqlaydi. 5000 m - 500 km gacha bo'lgan masofada va 3 dan 200 m balandlikda - 200 km gacha aniqlaydi.

References:

1. <https://www.inopressa.ru/pwa>
2. <https://flot.com/publications/books/shelf/reddragon/37/>
3. Олег Глазунов. " Китайская разведка "
4. " Maxsus tayyorgarlik fani " uslubig o'quv ishlanmasi.
5. <https://www.agentura.ru>